

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

17. februar 2005*

I sag C-134/03,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af Giudice di pace di Genova-Voltri ved afgørelse af 10. marts 2003, indgået til Domstolen den 25. marts 2003, i sagen:

Viacom Outdoor Srl

mod

Giotto Immobiliari SARL,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. Rosas (refererende dommer), og dommerne A. Borg Barthet, J.-P. Puissochet, J. Malenovský og U. Löhmus,

* Processprog: italiensk.

generaladvokat: J. Kokott
justitssekretær: ekspeditionssekretær L. Hewlett,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 9. september 2004,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Viacom Outdoor Srl ved solicitor B. O'Connor og avvocato F. Filpo

- Giotto Immobiliere SARL ved avvocato G. Travaglino

- Den Italienske Republik ved I.M. Braguglia, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato O. Fiumara

- Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved P. Oliver og K. Banks, som befuldmægtigede, og bistået af avvocato M. Bay,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 28. oktober 2004,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 49 EF, 82 EF, 86 EF, 87 EF og 88 EF.
- 2 Denne anmodning er blevet fremsat i forbindelse med en tvist af kontraktretlig karakter mellem Viacom Outdoor Srl (herefter »Viacom«), Milano, Italien, og Giotto Immobiliari SARL (herefter »Giotto«), Menton, Frankrig.

Tvisten i hovedsagen

- 3 Det fremgår af sagen, at Giotto sælger fast ejendom i Frankrig, og at Giotto ved en aftale indgået den 9. september 2000 pålagde Viacom (tidligere benævnt »Società Manifesti Affissioni SpA«) for Giottos regning at udføre opklæbning af reklameplakater på Genova kommunes område. De tjenesteydelser, der var genstand for denne kontrakt, blev udført af Viacom i løbet af oktober 2000.
- 4 Tvisten mellem Viacom og Giotto vedrører Giottos afvisning af at betale Viacom et beløb på 439 385 ITL, dvs. 226,92 EUR, som blev betalt til Genova kommune som »imposta comunale sulla pubblicità« (kommunal reklameafgift). Ifølge den aftale, der blev indgået mellem parterne, forpligtede Giotto sig til ud over prisen for ydelsen også at betale til Viacom »specificerede og dokumenterede afgifter og gebyrer«, som Viacom pådrog sig under udførelsen af nævnte ydelse. For Giudice di pace di

Genova-Voltri (Italien), for hvilken sagen var anlagt, gjorde Giotto imidlertid gældende, at de bestemmelser i italiensk ret, som indfører og regulerer den kommunale reklameafgift, er i strid med fællesskabsretten, navnlig den frie udveksling af tjenesteydelser fastsat i artikel 49 EF, og med bestemmelserne på konkurrenceområdet fastsat i artikel 82 EF, 86 EF, 87 EF og 88 EF.

De nationale bestemmelser

5 Den kommunale afgift på reklame og gebyret for opklæbning af plakater er reguleret ved decreto legislativo n° 507/93 — Revisione ed armonizzazione dell'imposta comunale sulla pubblicità e del diritto sulle pubbliche affissioni (lovdekret nr. 507/93 — revision og harmonisering af den kommunale afgift på reklame og af gebyret for opklæbning af plakater) af 15. november 1993 (Supplemento ordinario til GURI nr. 288 af 9.12.1993, herefter »lovdekret nr. 507/93«), i den affattelse, der finder anvendelse i hovedsagen.

6 Artikel 1 i lovdekret nr. 507/93 har følgende ordlyd:

»For reklamering i det fri og for opklæbning af plakater skal der i overensstemmelse med de følgende bestemmelser betales henholdsvis en afgift og et gebyr til den kommune, på hvis område de foretages.«

7 Artikel 3 i lovdekretet bestemmer følgende:

»1. Kommunen er forpligtet til at fastsætte bestemmelser for anvendelsen af afgiften for reklame og for opsætning af reklameplakater.

2. I disse bestemmelser fastlægger kommunen den måde, hvorpå reklamerne skal udføres, og kan begrænse og forbyde visse typer af reklame ud fra hensynet til almenvellets interesser.

3. Disse bestemmelser skal under alle omstændigheder fastsætte typen og størrelsen af reklameomkostningerne, fremgangsmåderne for meddelelse af tilladelse til reklameanlæg, såvel som kriterier med hensyn til udarbejdelsen af den almindelige plan for reklametavler. Bestemmelserne skal også fastsætte fordelingen af reklamestørrelser på offentlige reklametavler bestemt til opklæbning af institutionel eller social art eller til opklæbning, som under alle omstændigheder er uden økonomisk betydning, og de reklametavler, som er bestemt til opklæbning af handelsmæssig karakter, såvel som størrelsen af reklametavler, som private får tildelt til direkte opklæbning.

[...]«

8 Artikel 5, stk. 1, i dette lovdekret fastsætter den afgiftsudløsende omstændighed for reklameafgiften:

»Udspreddning af reklamebudskaber, der foretages ved hjælp af visuelle eller akustiske meddelelser, og som ikke er omfattet af gebyret for opklæbning, på offentlige steder eller steder, som offentligheden har adgang til, eller som er synlige fra disse steder, er underlagt den reklameafgift, som er fastsat i dette lovdekret.«

9 I henhold til artikel 6, stk. 1, i lovdekret nr. 507/93 er den afgiftspligtige »den, som på et hvilket som helst grundlag råder over det middel, hvorved reklamebudskabet

udsendes«. Ifølge samme bestemmelses stk. 2 er den, som fremstiller eller sælger varen, eller som erlægger den tjenesteydelse, der er genstand for reklamen, solidarisk ansvarlig for betalingen af afgiften.

- 10 Artikel 9 i lovdekretet vedrører betalingen af afgiften. Stk. 7 har følgende ordlyd:

»Når reklamen opklæbes på standere installeret på kommunens bygninger eller på bygninger, som kommunen har brugsret over, udelukker anvendelsen af reklameafgiften ikke gebyret for anvendelse af offentligt område eller en leje- eller koncessionsafgift. Disse sidstnævnte afgifter skal stå i forhold til reklamestanderens effektive udnyttelse af offentligt område.«

- 11 Derudover er det for så vidt angår det offentliges opklæbning af plakater i artikel 18 i lovebekendtgørelse nr. 507/93 fastsat:

»1. Det offentliges opklæbning af plakater skal sikre, at det specifikt er kommunen, der foretager opklæbningen af plakater af et hvilket som helst materiale på hertil bestemte standere, som indeholder budskaber af institutionel eller social art, eller som under alle omstændigheder er uden økonomisk betydning, eller i givet fald, og i det omfang, som er fastsat i de bestemmelser, som fremgår af artikel 3, af budskaber afgivet i forbindelse med udøvelsen af økonomisk aktivitet.

2. Opklæbningen skal sikres i de kommuner, som den 31. december i det næstsidste år, som går forud for det pågældende år, har et fastboende indbyggertal på over 3 000; i de andre kommuner er denne opklæbning valgfri.

3. Overfladen på de standere, hvorpå der skal udføres offentlig opklæbning, skal reguleres ved et kommunalt regulativ i forhold til antallet af indbyggere og kan under alle omstændigheder ikke være mindre end 18 m², for hver tusinde indbyggere i de kommuner, hvis indbyggertal er over 30 000, og 12 m² i de andre kommuner.«

- 12 Artikel 19, stk. 1, i lovdekretet bestemmer, at der skal erlægges en afgift på opklæbning af reklameplakater:

»For det offentlige opklæbning af plakater hæfter den, der anmoder om den pågældende tjenesteydelse, og den, i hvis interesse tjenesteydelsen udføres, solidarisk for et gebyr, der også omfatter afgiften på reklame, til den kommune, der udfører tjenesteydelsen.«

- 13 I Genova kommune blev bestemmelserne i lovdekret nr. 507/93 gennemført ved nuovo regolamento per l'applicazione dell'imposta sulla pubblicità e per l'effettuazione del servizio delle pubbliche affissioni (nyt regulativ vedrørende anvendelsen af reklameafgiften og for offentlig opklæbning) vedtaget ved en kommunal beslutning den 21. december 1998. Dette kommunale regulativ blev ændret i 1999 og 2000 og blev senere erstattet med et regulativ vedtaget ved en kommunal beslutning den 26. marts 2001.

Proceduren forud for anmodningen om præjudiciel afgørelse og de spørgsmål, som er forelagt Domstolen

- 14 I hovedsagen indgav Giudice di pace di Genova-Voltri ved kendelse af 9. april 2002 den første anmodning om præjudiciel afgørelse til Domstolen vedrørende

fortolkningen af artikel 2 EF, artikel 3, stk. 1, litra a), b) og c), EF, artikel 23 EF, artikel 27, litra a), b) og d), EF, artikel 31, stk. 1 og 3, EF, artikel 49 EF, 50 EF, 81 EF, 82 EF, 86 EF og 87 EF.

- 15 Ved kendelse af 8. oktober 2002 fastslog Domstolen, at anmodningen måtte afvises (sag C-190/02, Viacom, Sml. I, s. 8287). For det første fastslog Domstolen i kendelsens præmis 13-21, at forelæggelsesafgørelsen ikke indeholdt tilstrækkelige oplysninger til at lade Domstolen fremkomme med en fortolkning af fællesskabsretten, som den forelæggende ret kunne anvende. Derefter præciserede Domstolen, at de spørgsmål, som var blevet forelagt af Giudice di pace, åbenbart måtte afvises navnlig med den begrundelse, at den forelæggende ret ikke i selve forelæggelsesafgørelsen havde redegjort for den faktiske og retlige baggrund for tvisten i hovedsagen, grunden til, at den ønskede en fortolkning af visse fællesskabsretlige bestemmelser, og den forbindelse, der efter rettens opfattelse var mellem disse bestemmelser og den nationale lovgivning, der finder anvendelse på den pågældende tvist (Viacom-kendelsen, præmis 24 og 26).
- 16 Ved kendelse af 18. december 2002 traf Giudice di pace bestemmelse om, at hovedsagen skulle fortsættes. Efter at parterne var fremkommet med deres bemærkninger, vurderede den forelæggende ret, at visse forhold, der havde afgjort den foregående anmodning om præjudiciel afgørelse for Domstolen, fortsat var til stede, og at der var grund til at forelægge en ny anmodning om præjudiciel afgørelse for Domstolen, som var begrænset til en fortolkning af EF-traktatens bestemmelser på området for fri udveksling af tjenesteydelser og på konkurrenceområdet. Den forelæggende ret har derfor erklæret sig rede til at afhjælpe de utilstrækkelige oplysninger, der var blevet forelagt Domstolen, samt i den nye anmodning om forelæggelse at præcisere den faktiske og retlige baggrund for tvisten i hovedsagen.
- 17 Hvad angår relevansen af de spørgsmål, som er rejst i denne nye beslutning, for løsningen af tvisten i hovedsagen, har Giudice di pace præciseret, at de nationale bestemmelser, som regulerer reklameafgiften og gebyrerne for opklæbning, og deres eventuelle uforenelighed med traktaten vil medføre, at de nævnte bestemmelser enten er ulovlige, eller at de ikke finder anvendelse, og vil fjerne grundlaget for Viacom's betalingsanmodning, som derfor skal forkastes.

18 Efter sin juridiske analyse har Giudice di pace givet følgende sammenfatning af de konklusioner, som retten er kommet frem til:

»— I henhold til den ordning, der er fastsat ved lovdekret nr. 507/93, med senere ændringer, såvel som de kommunale gennemførelsesregulativer, er kommunerne territoriale offentlige enheder, som i det foreliggende tilfælde udøver en økonomisk virksomhed (opklæbning af reklameplakater).

— Den udøvede virksomhed (opklæbning af reklameplakater) er en økonomisk virksomhed, som udøves i konkurrence med private og kan påvirke samhandelen inden for Fællesskabet.

— Henset til det ovenfor anførte er det rimeligt at antage, at de afgifter og gebyrer, som er en del heraf, som kommunerne har opkrævet under administrationen af tjenesteydelsen, udgør særlige rettigheder i artikel 86 EF's forstand.

— Det forekommer derfor højst tvivlsomt, at den pågældende ordning er forenelig med fællesskabsretten; en eventuel uforenelighed af den pågældende ordning vil medføre ulovligheden af denne del af betalingskravet for de ydelser, som Viacom har udført for Giotto, og fjerner således grundlaget for sagsøgerens principale påstand, hvilket er genstanden for denne tvist.«

19 Henset hertil har Giudice di pace di Genova-Voltri besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er den omstændighed, at en offentlig virksomhed (kommuner) overdrages forvaltningen af en afgift og af gebyrer som de i sagen omhandlede, og som vedrører et marked, der udgør en væsentlig del af det fælles marked, og hvor den pågældende offentlige virksomhed indtager en dominerende stilling, i strid med:

a) anvendelsen af artikel 86 EF, sammenholdt med artikel 82 EF

b) anvendelsen af artikel 86 EF, sammenholdt med artikel 49 EF?

2) Er tildelingen til den pågældende offentlige virksomhed af provenuet fra den omhandlede afgift og de omhandlede gebyrer i strid med:

a) anvendelsen af artikel 86 EF, sammenholdt med artikel 82 EF

b) anvendelsen af artikel 87 EF og 88 EF, idet der er tale om en ulovlig (ikke anmeldt) og med det fælles marked uforenelig statsstøtte?»

Om formaliteten vedrørende de præjudicielle spørgsmål

20 Den italienske regering har udtrykt tvivl om, hvorvidt anmodningen om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling. Regeringen har vurderet, at især de faktiske omstændigheder i hovedsagen ikke er tilstrækkeligt beskrevet i forelæggelseskendelsen. Kommissionen har i sine skriftlige indlæg også vurderet, at anmodningen om præjudiciel afgørelse skal afvises i det hele, henset til diverse lakuner, selvmodsigelser og tvetydigheder i forelæggelseskendelsen. De faktiske og retlige rammer, som er beskrevet i kendelsen, er så uklare, at Kommissionen ikke er i stand til at foreslå Domstolens svar, som dækker realiteten i de præjudicielle spørgsmål. Kommissionen anførte dog under retsmødet i betragtning af visse præciseringer, som parterne i hovedsagen og den italienske regering fremkom med i deres indlæg og i deres svar på Domstolens skriftlige spørgsmål, at det nu var muligt at give et relevant svar på de præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 49 EF og 87 EF.

21 Det skal straks bemærkes, at til forskel fra den anmodning om præjudiciel afgørelse, som gav anledning til Viacom-kendelsen, fremgår det ikke klart af forelæggelseskendelsen, at Giudice di pace har undladt at forsyne Domstolen med tilstrækkelige angivelser af de grunde, der har ført den forelæggende ret til at forelægge spørgsmål om fortolkningen af visse fællesskabsbestemmelser og om den forbindelse, den har fastlagt mellem disse bestemmelser og de nationale bestemmelser, der finder anvendelse på tvisten. Den forelæggende ret har således i denne kendelse udtrykkeligt angivet, at Domstolens fortolkning af traktatbestemmelserne om fri udveksling af tjenesteydelser (artikel 49 EF), indrømmelse af særlige eller eksklusive rettigheder (artikel 86 EF og 82 EF) og ydelse af statsstøtte (artikel 87 EF og 88 EF) forekommer retten nødvendig, for så vidt som — hvis de nationale bestemmelser, som regulerer reklameafgifterne og gebyrerne, blev anset for uforenelige med disse fællesskabsbestemmelser — de gebyrer, der er indført til fordel for Genova kommune ved den italienske lovgivning, skal anses for ulovlige, og Viacom's betalingskrav derfor er uden retsgrundlag og bør forkastes.

- 22 Det følger af fast retspraksis, at for at sætte Domstolen i stand til at give et hensigtsmæssigt svar på de præjudicielle spørgsmål, som er forelagt den, er det påkrævet, at den forelæggende ret giver en beskrivelse af de faktiske omstændigheder og de regler, som disse spørgsmål hænger sammen med, eller i det mindste forklarer de faktiske forhold, der er baggrunden for disse spørgsmål (jf. Viacom-kendelsen, præmis 15 og den deri nævnte retspraksis).
- 23 Med henblik på at vurdere, om de forhold, som Giudice di pace har fremlagt, opfylder disse krav, skal arten og rækkevidden af de forelagte spørgsmål tages i betragtning. I det omfang nødvendigheden af præcision med hensyn til den faktiske og retlige baggrund særligt gælder på konkurrenceområdet, som er kendetegnet ved komplicerede faktiske og retlige situationer (Viacom-kendelsen, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis), skal det for det første undersøges, om forelæggelseskendelsen indeholder tilstrækkelige oplysninger til, at Domstolen kan give et relevant svar på de spørgsmål, der vedrører fortolkningen af artikel 82 EF, 86 EF, 87 EF og 88 EF.
- 24 For så vidt angår den retlige baggrund bemærkes, at til trods for de tvetydige og selvmodsigende henvisninger til de gennemførelsesbestemmelser til lovdekret nr. 507/93, som Genova kommune har vedtaget, indeholder forelæggelseskendelsen en tilstrækkelig klar og fuldstændig beskrivelse af de bestemmelser i den nationale lovgivning, som er relevante for gennemgangen af de præjudicielle spørgsmål. Som generaladvokaten har anført i punkt 39 i forslaget til afgørelse, er det bestemmelserne i lovdekret nr. 507/93, som finder anvendelse på nationalt plan, der udgør de væsentlige forhold i de relevante retlige rammer, idet de kommunale bestemmelser kun tjener til at præcisere visse af disse bestemmelser. Blandt disse væsentlige forhold i disse retlige rammer indgår navnlig bestemmelserne om opkrævning af en kommunal reklameafgift og/eller opklæbningsgebyr, de bestemmelser, der fastsætter formålene med det offentliges opklæbning af plakater og dem, der tildeler kommunerne beføjelsen til at regulere anvendelsen af reklameafgiften samt gebyret for reklameopklæbning.

- 25 Hvad derimod angår den faktiske baggrund bemærkes, at forelæggelseskendelsen ikke indeholder de nødvendige oplysninger, der gør det muligt for Domstolen at give en relevant besvarelse af de præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 86 EF og 82 EF.
- 26 Det bemærkes, at disse traktatbestemmelser i princippet forbyder medlemsstaterne at udstede eller opretholde foranstaltninger, som tillader offentlige virksomheder og dem, som de indrømmer særlige eller eksklusive rettigheder, at misbruge en dominerende stilling på det fælles marked eller en væsentlig del heraf.
- 27 Som generaladvokaten har anført i punkt 44 i forslaget til afgørelse, udgør afgrænsningen af det relevante marked for så vidt angår produkter og geografisk område, såvel som beregningen af de markedsdele, som de forskellige virksomheder, som opererer på dette marked, har, udgangspunktet for enhver vurdering af en situation med hensyn til konkurrenceretten.
- 28 Giudice di pace har i det foreliggende tilfælde begrænset sig til at give visse oplysninger om opklæbningsydelsen eller kommunens tilrådighedsstillelse af reklamearealer og til at bekræfte, at disse ydelser helt kan substitueres med dem, som de private virksomheder tilbyder. Det fremgår imidlertid ikke af disse oplysninger, om de kunder, som anmoder om offentlig opklæbning af reklameplakater, faktisk kan sammenlignes med dem, som henvender sig til private virksomheder, navnlig for så vidt angår spørgsmålet, om indholdet af deres reklamekampagner er forretningsmæssigt eller ej, samt om det budget, de bruger herpå. Desuden indeholder forelæggelseskendelsen overhovedet ingen oplysninger om antallet af erhvervsdrivende, der leverer de pågældende tjenesteydelser, eller om deres respektive andele af markedet, selv om det synes at fremgå af kendelsen, at det geografiske område, der betragtes som relevant, begrænser sig til Genova kommunes område. Denne afgrænsning af det geografiske relevante marked forekommer imidlertid ikke særlig overbevisende, eftersom Giudice di pace i øvrigt baserer sin argumentation vedrørende påvirkningen af samhandelen inden for Fællesskabet på den omstændighed, at den ordning, der er indført ved lovdekret

nr. 507/93, gælder samtlige italienske kommuner. Under alle omstændigheder forekommer de faktiske omstændigheder, som er nævnt i forelæggelseskendelsen, at være for ufuldstændige til at gøre det muligt at slutte, at Genova kommune skulle have en dominerende stilling på det relevante marked.

- 29 Herefter er det ikke muligt at fastslå, om artikel 86 EF og 82 EF er til hinder for opkrævningen af en kommunal reklameafgift under omstændigheder som de i hovedsagen foreliggende. De præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af disse bestemmelser bør derfor afvises.
- 30 Med hensyn til artikel 87 EF og 88 EF, som den forelæggende ret også har anmodet om en fortolkning af, bemærkes, at disse bestemmelser finder anvendelse på statsstøtte eller støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler under enhver tænkelig form, og som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencen ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner.
- 31 Det bemærkes, at forelæggelseskendelsen ikke indeholder tilstrækkelige præciseringer vedrørende hverken anvendelsen af provenuet fra den kommunale reklameafgift eller den konkrete tilrettelæggelse af det offentliges reklameopklæbning, som nødvendigvis skal sikres i de italienske kommuner, som har et indbyggertal på over 3 000, hvilket også er fastsat i artikel 18, stk. 2, i lovdekret nr. 507/93. Følgelig er det ikke muligt på grundlag af de oplysninger, som Giudice di pace har fremlagt, at udlede den grad af juridisk og budgetmæssig uafhængighed, som Genova kommune og andre italienske kommuner tildeler de personalemæssige og tekniske ressourcer, som anvendes til udførelse af denne offentlige ydelse, og det kan heller ikke udledes heraf, at provenuet fra den omtvistede afgift helt eller delvist anvendes til at finansiere udgifterne til denne ydelse. I modsætning til den opfattelse, som Kommissionen gav udtryk for under retsmødet, forekommer det derfor ikke muligt med sikkerhed at fastslå, at det omhandlede provenu udelukkende er knyttet til

finansieringen af det generelle kommunebudget, og at det under ingen omstændigheder kan anvendes til at yde statsstøtte i artikel 87 EF's forstand.

- 32 Det følger heraf, at det præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 87 EF og 88 EF ligeledes bør afvises.
- 33 Hvad derimod angår spørgsmålet, om den kommunale reklameafgift udgør en hindring for den frie udveksling af tjenesteydelser, som er uforenelig med artikel 49 EF, er oplysningerne i forelæggelseskendelsen tilstrækkelige til at give et relevant svar på dette spørgsmål.

Det præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 49 EF

- 34 Giudice di pace har med dette spørgsmål nærmere bestemt anmodet Domstolen om at fastslå, hvorvidt artikel 49 EF er til hinder for opkrævning af en afgift som den kommunale reklameafgift, der blev indført ved lovdekret nr. 507/93, som navnlig reklameopklæbningsydelserne, der er grænseoverskridende på grund af enten tjenesteyderens eller modtagerens forretningssted, er underlagt.
- 35 Ifølge Domstolens praksis kræver artikel 49 EF, at enhver hindring for den frie udveksling af tjenesteydelser fjernes, selv om denne hindring finder anvendelse uden forskel på såvel indenlandske tjenesteydere som tjenesteydere fra andre medlemsstater, når den kan forbyde eller på anden måde være i vejen for aktiviteter udøvet af en tjenesteyder, der er etableret i en anden medlemsstat, hvor han lovligt leverer lignende tjenesteydelser. Desuden er den frie udveksling af tjenesteydelser til fordel

for såvel tjenesteyderen som modtageren af den pågældende ydelse (jf. domme af 13.7.2004, sag C-262/02, Kommissionen mod Frankrig, Sml. I, s. 6569, præmis 22, og sag C-429/02, Bacardi, Sml. I, s. 6613, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).

- 36 Desuden bemærkes, at Domstolen allerede har anerkendt, at en national skatteforanstaltning, der hindrer udøvelsen af den frie udveksling af tjenesteydelser, kan udgøre en foranstaltning, som ikke er tilladt, hvad enten den anvendes af medlemsstaten selv eller en kollektiv enhed (jf. i denne retning dom af 29.11.2001, sag C-17/00, De Coster, Sml. I, s. 9445, præmis 26 og 27).
- 37 Hvad angår spørgsmålet, om de kommunale myndigheders opkrævning af en afgift såsom reklameafgiften udgør en hindring, som er uforenelig med artikel 49 EF, skal det for det første bemærkes, at en sådan afgift finder anvendelse uden forskel på samtlige tjenesteydelser, som indebærer reklamering i det fri og det offentlige reklameopklæbning på den berørte kommunes område. Bestemmelserne om opkrævningen af denne afgift fastsætter således ingen forskel, som har forbindelse med hverken tjenesteyderens forretningssted eller modtageren af det offentlige reklameopklæbning, eller de produkter eller tjenesteydelsers oprindelsessted, som er genstand for de udbredte reklamebudskaber.
- 38 Derefter skal det bemærkes, at en sådan afgift alene finder anvendelse på reklamering i det fri, som indebærer anvendelse af offentligt område, der forvaltes af de kommunale myndigheder, og at afgiftens størrelse er fastsat til et niveau, der kan anses for beskedent i forhold til værdien af præstationen af de ydelser, som er underlagt afgiften. Under disse betingelser kan opkrævningen af en sådan afgift under alle omstændigheder ikke forbyde, hindre eller på anden måde gøre erlæggelsen af offentlige opklæbningsydelser, som skal udføres på de berørte kommuners områder, mindre tiltrækkende; dette gælder også, når disse præstationer er grænseoverskridende på grund af enten tjenesteyderens eller modtageren af denne ydelses forretningssted.

- 39 Det følger af de forudgående betragtninger, at artikel 49 EF skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke er til hinder for opkrævningen af en afgift som den kommunale reklameafgift, der er indført ved lovdekret nr. 507/93.

Sagens omkostninger

- 40 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

- 1) **De præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 82 EF, 86 EF, 87 EF og 88 EF afvises.**

- 2) **Artikel 49 EF er ikke til hinder for opkrævning af en afgift som den kommunale reklameafgift, der er indført ved decreto legislativo n° 507 — Revisione ed armonizzazione dell'imposta comunale sulla pubblicità e del diritto sulle pubbliche affissioni (lovdekret nr. 507 — revision og harmonisering af den kommunale afgift på reklame og af gebyret for opløbning af plakater) af 15. november 1993.**

Underskrifter